විහාරස්ථාන ආශ්‍රිත පෙරහැර මංගල්‍යය

පිටතලාවේ විමලසාර හිමි

සැලකිල්ල, අවධානය, රැකබලාගැනීම, ගෞරවය, වරප්‍රසාදය, උදරත්වය වැනි අරුත් සහිත පරිහාර යන වදනින් නිපන් 'පෙරහර' යන්න සත්කාරය, ආභරණයක් සැරසීමට ගන්නා ධ්වජ, කලස්, පිරිවර යන අරුත් නිපදවමින් හෙළ බසෙහි යෙදේ.[1] හේවිසි, හොරණෑ, තූර්ය නාද පෙරදැරිව සේසත් ගත්තවුන්, නැට්ටුවන් ආදීන් පෙළට යෑම පෙරහැර නමින් වර්තමානයේදී අන්වර්ථිතය. බුදුජාණන් වහන්සේ හෝ පූජනීය උතුමෙකු හෝ පූජනීය වස්තුවක් විෂයෙහි ගෞරවය, සත්කාරය පිණිස පැවැත්වෙන වන විට එය පෙරහැරක් බවට පත්වේ. එසේ වුවද වංශකථා සහ පැරණි සිංහල මූල ග්‍රන්ථවල, කොඩි, සේසත්, නැට්ටුවන්, අලිඇතුන් ආදීන් පෙළට ගොස් දළදාව වැඩමවීම, වීථි සංචාරය කිරීම හඳුන්වා ඇත්තේ පරිහාර ශබ්දයෙන් හෝ පෙරහැර ශබ්දයෙන් නොව 'ඡණ' හෝ 'උත්සව' යන නමිනි.[2] ඡත්‍ර යන නමෙහි වෙනසක් පැවතියද කාර්යය සිද්ධියේ වෙනසක් නොවූ බව ඓතිහාසික සාධක සාක්ෂ්‍ය සපයයි.

පෙරහැර සංකල්පය ක්‍රි.පූ. තුන්වන සියවසේදී පමණ ඇතිවූවෙකැයි උපකල්පනය කෙරේ.[3] විශේෂයෙන් ධර්මාශෝක රාජ්‍ය සමය වන විට බුදුදහම පොදු ජනයා අතර ජනප්‍රිය සංස්කෘතිකාංගයක් බවට පත් කිරීම උදෙසා යෙදූ උපක්‍රමයක් ලෙස පෙරහැර සංකල්පය නිර්මාණය කෙරිණි. තත්කාලීන සමය වන විට මිනිසුන් අතර ජනප්‍රියව පැවතියේ සතුන් මරා, බිලි පූජා කොට මස් අනුභව කරමින් සිදු කරන යාගෝත්සවයයි. මෙම තත්ත්වයෙන් පොදුජනයා මුදවා සත්ත්ව හිංසනයකින් තොරව සියලු දෙනාටම කා බී විනෝද විය හැකි උත්සවයක් සංවිධානය කිරීම කෙරෙහි රජුගේ අවධානය යොමු විය. එහි පළමු පියවර වශයෙන් සුචරිත ක්‍රියාවන්හි යෙදුණවුන් මරණින් මතු දිව්‍ය ලෝක සම්පත් අනුභව කරන බව දක්වෙන විමාන ආකෘති සාද ප්‍රදර්ශනය කළ බව හතරවන අශෝක සෙල්ලිපියේ දක්වේ.[4] මෙම තත්ත්වයේ වර්ධනීය අවස්ථාව වන්නේ සර්වඥ ධාතූන් වහන්සේ කරඬුවක තැන්පත් කොට පෙරහැරක් පැවැත්වීමයි. පූජනීය වස්තුවකට ගෞරව, උපහාර දක්වීමක් වශයෙන් මෙසේ ඇරඹුණු බෞද්ධ පෙරහැර සංකල්පය පසුකාලීන රජවරුන් විසින්ද සිදු කරන ලද බව පාටලීපුත්‍ර, ඉසිපතන, ලුම්බිණි, කුසිනාරා, ප්‍රයෝග, සාඤ්චි යනාදී සියලුම බෞද්ධ

සිද්ධස්ථාන කේන්ද්‍රීයව ඇසළ මාසයේදී පැවැත්වූ බවට සාධක පැවතීමෙන් සුබෝධිත වේ.[5] ක්‍රි:ව: හතරවන සියවස අග භාගයේදී ඉන්දියාවට පාහියන් පැමිණෙන විට පාටලීපුත්‍ර නගරයේ වාර්ෂිකව පැවැත්වූ පිළිම පෙරහැරක් පිළිබඳව සිය වාර්තාවේ දක්වා තිබේ.[6] ක්‍රි:ව: හත්වන සිවසේදී ශ්‍රී හර්ෂවර්ධන රජු විසින් පැවැත්වූ පෙරහැරක් පිළිබඳව හියුං සියැං දේශාටන වාර්තාවේ සඳහන් කරයි.[7] නූතන භාරතයේ ශිව දෙවියන් උදෙසා පැවැත්වෙන කුම්භමේලා පෙරහැර, මෙම බෞද්ධ පෙරහැරෙහි හින්දු මුහුණුවරයි.

ධර්මාශෝක රජු විසින් ස්ථාපිත කරන ලද පෙරහැර සංකල්පය ඔහුගේ පුත් මිහිඳු හිමියෝ ලක්දිවට හඳුන්වා දුන්හ. ලාංකිකයන් තුළ බුදුදහම කෙරෙහි ශ්‍රද්ධා, භක්තිය දියුණු කර ආගමික හැඟීම් වර්ධනය කිරීම එහි අරමුණ විය. දේවානම්පියතිස්ස රජු ශ්‍රී මහා බෝධිය ලංකාවට වැඩම කරවූ අවස්ථාවේ දඹකොළපටුනේ සිට අනුරාධපුරය දක්වා දෙපස මාර්ගය සරසා පෙරහැරකින් ශ්‍රී මහා බෝධිය වැඩම කරවූ බව මහා වංශයේ දක්වේ.[8] එය ලංකාවේ පැවැත්වූ පළමු පෙරහැර වේ.

ලංකාවට දළදා වහන්සේ වැඩම වීමත් සමග උන් වහන්සේ විෂයෙහි ද පෙරහැර පැවැත්වීම ඇරඹිණ. විශේෂයෙන් දළදා වහන්සේ ලංකා රාජ්‍යයේ සංකේතය බවට පත්වීමෙන් පසු රාජ්‍යානුග්‍රහය සහිතව පැවැත්වෙන රාජකීය පෙරහැක් බවට එය පත්විය. මහාවංශයට අනුව දළදා පෙරහැර ආරම්භ වන්නේ ක්‍රි:ව: හතරවන සියවසේදී කිත්සිරිමෙවන් රජු අතිනි.[9]

මෙසේ පූජනීය වස්තුවකට ගෞරවය, සත්කාර සම්මාන කිරීමේ චාරිත්‍රයක් වශයෙන් ඇරඹුණු පෙරහැර සංකල්පය වර්තමානය වන විට ලංකාවේ සෑම නගරයක්, ගමක් පාසා ආගමික අරමුණු සඵල කරගැනීම උදෙසා විවිධ ස්වරූපයෙන් ක්‍රියාත්මක වේ. මෙහිදී සාකච්ඡාවට ලක්වන්නේ භික්ෂූන් වහන්සේ වෙනුවෙන් ක්‍රියාත්මක වන විවිධ පෙරහැරවල් සම්බන්ධයෙනි. එය පහත අනුමාතෘකා යටතේ සාකච්ඡාවට ලක්වේ.

I. උපසම්පද පෙරහැර
II. කඨින පෙරහැර
III. පිළිගැනීම් උත්සව හා සම්බන්ධ පෙරහැර
IV. ආදහන පෙරහැර
V. විහාරස්ථාන කේන්ද්‍රීයව සිදුවන වෙනත් පෙරහැර

I. උපසම්පද පෙරහැර

පැවිදි බිමට පිවිසෙන පුද්ගලයෙකු පිරිපුන් භික්ෂුවක් බවට පත්වන්නේ උපසපන් බවෙනි. සම්බුද්ධ ශාසනයේ උරුමකරුවෙකු හෙවත් 'භික්ඛුසංඝ' යන පිරිසට ඇතුළත් වන්නේ උපසම්පන්න භාවය ලද භික්ෂූන් වහන්සේලා පමණි. ආරම්භයේදී පැවිදි උපසම්පදාව ලබාදීමේ බලය හිමිවූයේ බුදුරජාණන් වහන්සේට පමණි. එහෙත් කාලාතික්‍රමණයෙන් සම්බුද්ධ ශාසනය සංකීර්ණ සමාජ සංස්ථාවක් බවට පත්වන විට පිරිස් බාහුල්‍යයද වර්ධනය විය. ඒ අනුව බුදුරජාණන් වහන්සේ සතුව පැවති පැවිදි උපසම්පද කිරීමේ බලය සංඝ සංස්ථාව තුළ විමධ්‍යගත කරමින් සාමණේර පැවිදි උපසම්පද ක්‍රමය භික්ෂූන්ට අනුදැන වදළහ.[10]

මුල්කාලීන බුදුසසුන තුළ පැවිද්ද සහ උපසම්පදාව යනුවෙන් තත්ත්වයන් ද්විත්වයක්සේ නොපැනිණි. සංඝ සමාජයට ඇතුළු වී කටයුතු කිරීමට රුචිකත්වයක් දක්වන පුද්ගලයන්, භික්ෂුත්වය ලබාගැනීමට පුරුදු පුහුණු විය යුතු කාලවකවානුවක් ලෙස සාමණේර පැවිද්ද නිර්මාණය විය. මේ සඳහා හේත්වාධාර වූ සිදුවීමක් ලෙස තිත්ථිය පරිවාසය විනය පිළිවෙත දැක්විය හැකිය. අන්‍ය තීර්ථකයකුව සිට පැවිදි බවට පත් පුද්ගලයෙක් තම උපාධ්‍යායන් වහන්සේ සමග ආරවුලක් ඇති කරගෙන සසුනෙන් නික්ම නැවතත් සම්බුද්ධ ශාසනයේ පැවිදි උපසම්පදාව ඉල්ලා සිටියේය. එහිදී බුදුරජාණන් වහන්සේ අන්‍ය තීර්ථකයකු සම්බුදු සසුනේ පැවිදි වීමට රුචිවන්නේ නම් ඔහු සිව්මසක පරිවාස කාලයක් ගත කළ යුතු බවට නීතියක් පැනවූහ. එය සාමණේර පැවිද්දට බෙහෙවින් සමාන විය. මෙසේ පැවිද්ද සහ උපසම්පදාව සම්බන්ධයෙන් විපරිණාමයන් පැන නගින විට උපසම්පදාව ලබාදීමේ ක්‍රමවේදයන්හි ද විවිධතාවන් සමුද්ගත විය. යම් අනුපසන්නයකු උපසපම්පත්ති ප්‍රතිලාභයෙහි පිහිටුවන විධි අටකි.

I. ඒහි භික්ඛු උපසම්පද
II. සරණාගමන උපසම්පද
III. ඕවාදපටිග්ගහණ උපසම්පද
IV. පඤ්හව්‍යාකරණ උපසම්පද

V. ගරුධම්මපටිග්ගහණ උපසම්පද
VI. දූතේන උපසම්පද
VII. අට්ඨවාචක උපසම්පද
VIII. ඤත්ති චතුත්ථකම්ම උපසම්පද[11]

බුදුරජාණන් වහන්සේ අනුදැන වදළ උපසම්පදාව සංඝ සාමග්‍රියෙන් සිදුවන්නකි. වත්මන් බෞද්ධ සමාජය තුළ ප්‍රතිපත්ති පූජාවට වඩා ප්‍රමුඛතාව හිමිව තිබෙන්නේ ආමිෂ පූජාවටය. එබැවින් අවස්ථාවක් ලැබෙන සැමවිටම බෞද්ධයෝ බුදුදහම කෙරෙහි පවතින ගෞරවය, භක්තිය විදහා පෑමට උත්සාහ කරති.[12] මහාපරිමාණයේ දන්සැල්, තොරණ ප්‍රදර්ශනයන්, පෙරහැර ආදිය නිතිපතා සංවිධානය වන්නේ එහෙයිනි. වර්තමාන සංඝ සංස්ථාව තුළ ක්‍රියාත්මක වන උපසම්පදාව ඉතා සංකීර්ණ ක්‍රියාදමයක් බවට පත්වීමට, මෙවැනි සංස්කෘතිකාංග රාශියක් උපසම්පදාව වටාද ඒකරාශී වී තිබීම හේතු වී තිබේ. එසේ එක්වූ සංස්කෘතිකාංග අතර 'පෙරහැර' ප්‍රධාන වේ. එහි ප්‍රභේද දෙකකි.

I. වාහලනාග පෙරහැර
II. විචිත්‍රාංග පෙරහැර

I. වාහලනාග පෙරහැර

ශ්‍රී ලංකා ශ්‍යාමෝපාලි නිකායස්ථ උපසම්පද චාරිත්‍රයක් ලෙස වාහලනාග පෙරහැර අන්වර්ථිතය. රාජකීය අර්ථාන්විත වාහල හා උපසම්පදාපේක්ෂක අර්ථාන්විත නාග යන වචනද්වයෙහි එකතුවෙන් සැකසී ඇති වාහලනාග යන්නෙහි රාජකීය උපසම්පදාපේක්ෂකයා යන අරුත සමන්නාගත වේ. සියම් දේශයෙන් උපසම්පදාව ලබාගත් හෙයින් 'සියම් නිකාය' මෙන්ම වාහලනාග චාරිත්‍රයද නිර්මාණය විය. වාහලනාග උපසම්පද පෙරහැර ක්‍රියාත්මක වන්නේ ශ්‍යාමෝපාලි නිකායස්ථ සාමණේර භික්ෂූන් උපසම්පද කිරීමේදී පමණි.

විසිවයස් සපිරුණු සාමණේර භික්ෂූන් වහන්සේ නමක් අවශ්‍ය වත්මානත් පිරීමෙන් පසු උපසම්පදාව ලබා ගැනීමට යෝග්‍ය තත්ත්වයට පත්වේ. එසේ යෝග්‍ය භික්ෂූන් වහන්සේ අතරින් 'වාහලනාග'

තෝරාගන්නා අතර තදීය උපසම්පදාව වෙසක් මස පොහෝ දින සතරෙහි පමණක් පැවැත්වේ. උපසම්පදාපේක්ෂකයන් විසින් පඬුරු පාක්කුඩම් රැගෙන කර්මාචාර්යයන් වහන්සේට ආරාධනා කළ යුතුය. එහිදී වාහලනාග අපේක්ෂකයා පටරෙද්දෙන් මැසුණු ලේන්සුවක් රැගෙන යන අතර සෙසු අය තුවායක් රැගෙන යති. එයින් කර්මාචාර්යයන් වහන්සේ විසින් වාහලනාගයා හඳුනාගැනේ. උපසම්පදාවේ දී වාහලනාගගේ උපාධ්‍යායන් වහන්සේ වන්නේ නිකායස්ථ මහානායක මාහිමියන් පමණි.

උපසම්පදාවට මත්තෙන් සියලු ම උපසම්පදාපේක්ෂකයන් සිවුරු හරවා රාජකීය ඇඳුම් හා ආභරණ පළඳවන අතර වාහලනාග උපසම්පදාපේක්ෂකයාට රන් ඔටුන්නක් පැළඳවීම සිදුකෙරේ. මෙම පැළඳවීම සිදු කළ යුත්තේ නිකායස්ථ මහානායක මාහිමියන් විසිනි. තදනන්තරව වාහලනාග උපසම්පද ප්‍රාප්තිකයාව මාලිගාවට කැඳවාගෙන ගොස් රාජ්‍යානුග්‍රහය සහිතව පෙරහැරකින් වැඩමවාලීම සිදු කළ යුතුය.

මාලිගාවට පැමිණෙන වාහලනාගට මාලිගාවේදී රජු විසින් නැවත කිරුළ පැළඳවීම සිදු කළ යුතුය. පුරාතනයේදී රජු විසින් කිරුළ පැලඳවීම සහ පෙරහැර පැවැත්වීම සිදු කළද නූතනය තදීය කාර්යය දළදා මාළිගාවේ දියවඩන නිලමේතුමා විසින් සිදු කෙරේ. ශ්‍යාමෝපාලි මහා නිකායේ අස්ගිරි සහ මල්වතු යනුවෙන් පාර්ශ්ව දෙකක් පවතින හෙයින් එක් පොහෝ දිනකට වාහලනාගයෝ දෙදෙනෙක් මාලිගයට පැමිණෙති. එසේ වුවද කිරුළ පැලඳීම සිදු කළ යුත්තේ එකවිටය. එබැවින් මාලිගයට පැමිණෙන වාහලනාගයන් දෙදෙනාගෙන් දකුණුපස සිටින අපේක්ෂකයාට දියවඩන නිලමේ විසින්ද වම්පස සිටින අපේක්ෂකයාට කාරියකරවනරාළ විසින්ද කිරුළ පැලඳවීම සිදුකෙරේ. දියවඩන නිලමේ නොමැති දිනට කාරියකරවනරාළ දකුණුපස ද තවත් රාජකීය නිලධාරියෙක් වම්පස ද ගනිති.

කිරුළ පැලඳවීමෙන් පසු වාහලනාග අපේක්ෂකයන් දෙදෙනා ඇතුපිට නංවා පෙරහැරකින් පොහෝය ගෙට වැඩමවීම සිදුකෙරේ. පෙරහැර පැවැත්වීමේ වගකීම පැවරී තිබෙන්නේ දියවඩන නිලමේතුමාටය. වාහලනාග පිටෙහි වඩාහිඳුවා ගත් ඇතු ප්‍රධාන හේවිසි, හොරණෑ, තූර්ය නාද, ධජ, සේසත් හා විවිධ සංස්කෘතිකාංග පෙරටුව අත්‍යලංකාර පෙරහැරක් මේ වෙනුවෙන් පැවැත්වේ. උපසම්පදාලාභී සාමණේරයන් වහන්සේගේ විහාරස්ථාන සහ

දයකදායිකාවන්ගේ සමාජ පසුබිම මත සංස්කෘතිකාංගවල ප්‍රමාණය අඩුවැඩි වීම සිදුවේ. ලංකාවේ පළමු වාහලනාග පෙරහැර කීර්ති ශ්‍රී රාජසිංහ රජු දවස එතුමා අතින් ආරම්භ වී තිබේ.

II. විචිත්‍රාංග පෙරහැර

නවක උපසම්පදාලාභී භික්ෂුව ස්වකීය විහාරස්ථානයට වැඩමවන්නේ සුබ මොහොතකිනි. එතෙක් උන්වහන්සේ වැඩවසන්නේ තම විහාරස්ථානයට සමීප විහාරයකය. එය දවසක්, දෙකක් හෝ සතියක් විය හැකිය. සුබ මොහොත එළඹි දින තදීය විහාරස්ථානයට විචිත්‍රාංග පෙරහැරකින් ගමන් ගන්නා දයක පිරිස උන්වහන්සේ පෙරහැරින් තමන්ගේ විහාරස්ථානයට වැඩමවාගෙන එති. කසකරුවන්, ත්‍රිවිධ සම්ප්‍රදයටම අයත් නැට්ටුවන්, අලිඇතුන් ඇතුළු මහා සාම්ප්‍රදයික පෙරහැරක අන්තර්ගත වන විචිත්‍රාංග රාශියකින් මෙම පෙරහැර මනරංජන වේ. මෙහි විචිත්‍රාංග බාහුල්‍යයට තදීය විහාරස්ථානයේ, දයකදායිකාවන්ගේ පසුබිමද බෙහෙවින් හේත්වාධාර වේ. සාමාන්‍ය මට්ටමේ පෙරහැරක ඇතුළත් වන්නේ බෙරවාදන හා නාට්‍ය කණ්ඩායම් කිහිපයක්, මල් බයිසිකල්කරුවන්, ධජ පතාක ධාරීන් සහ මල් අතින් ගත් පිරිසක්ය. මෙවැනි විචිත්‍ර පෙරහැරකින් විහාරස්ථානයට වැඩමවාගෙන එන විට විහාරස්ථානය ද කමනීය ආකාරයෙන් අලංකාරවත් කෙරේ. විහාරස්ථානයට වැඩමවීමෙන් පසු උත්සවශ්‍රීයෙන් උන්වහන්සේ පිළිගන්නා අතර එදින රාත්‍රීභාගයේ උන්වහන්සේගේ මංගල ධර්මදේශනාවකින් උත්සවය නිමාවට පත්වේ. ඇතැම් ප්‍රදේශාශ්‍රිතව රිය පෙරහැර ද මේ සඳහා යොදා ගනී. එහිදී සිදුවන්නේ විචිත්‍රවත්ව සැරසූ රථයක උපසම්පදාලාභී භික්ෂුව වඩාහිඳුවා තදීය රථය පිරිවර කර ගත් රථ රාශියකින් උන්වහන්සේ විහාරස්ථානයට වැඩමවාගෙන යෑමයි.

තායි ශ්‍රී ලංකා පැවිදි උපසම්පද පෙරහැරවල විසදෘශ්‍යතා

දේශපාලනික, සාමාජික විපරිණාමයන් හේතුවෙන් මහනුවර යුගය වන විට ලංකාදීපයෙන් සම්බුද්ධ ශාසනය අතුරුදහන් විය. මෙකී පරිහානියෙන් ලක් බුදුසසුන ආරක්ෂා කරගත්තේ අසරණ සරණ විලිවිට සරණංකර සංඝරාජ මාහිමියන්ය. උන්හන්සේගේ අප්‍රතිහත

ධෛර්යය හේතුවෙන් තායිලන්තයෙන් වැඩම කළ උපාලි හිමියෝ ලංකාවේ නැතිව තිබූ මහණ උපසම්පදාව නැවත ස්ථාපිත කළහ. තායිලන්තය සමග පැවති මෙම දෘඪ ආගමික සම්බන්ධතාව හේතුවෙන් තද්දේශික සංස්කෘතිකාංග ද ලංකා සමාජයේ ව්‍යාප්ත විය. පැවිදි උපසම්පදාව හා සම්බන්ධයෙන් නූතන සමාජයේ ක්‍රියාත්මක වන බොහෝ සංස්කෘතිකාංගවල මූලය තායිලන්තයයි.

තායිලන්තයේ සෑම පිරිමියකුම අවම වශයෙන් සතියක හෝ පැවිදි දිවියක් ගත කළ යුතු බවට නියමයක් පවතී. තත් සංස්කෘතිය තුළ පැවිදිවීම උසස් කර්තව්‍යයක් වශයෙන් සැලකෙන බැවින් උත්වසශ්‍රීයෙන් තදීය කාර්යය ඉටුවේ. පැවිදි අපේක්ෂකයන් විසින් සුබ මොහොතට පූර්වයෙන් විහාරස්ථානයට ගොස් හිසරැවුල් හා දෙබැම බූගා ගැනීමෙන් පසු නිවසට ගොස් ක්වාන් නම් උත්සවයකට සහභාගි විය යුතුය. පසුව සුදු ඇඳුමකින් සැරසෙන පැවිදි අපේක්ෂකයා සුදුවර්ණ ලෝගුවක් පැලඳ මහ පෙරහැරකින් විහාරස්ථානයට ගමන් කරයි. එහි පළමුවෙන්ම වාදක කණ්ඩායමක්ද පිරිකර රැගත් දෙපෙළකට සැදුණු තරුණියන් පිරිසක්ද, පාත්‍රය හා වටාපත රැගත් පියාද, තුන් සිවුරු ඇතුළු පූජා භාණ්ඩ රැගත් මව ද ඔවුන් දෙදෙනාට මැදිව කරපිටින් හෝ අශ්වයකුගේ පිටින් පැවිදි අපේක්ෂකයා ද ගමන් කරති. ඒ පිටුපස පැවිදි අපේක්ෂකයාට අවශ්‍ය බඩුභාණ්ඩ රැගත් ඥාති පිරිසද කෙළි සෙල්ලම් කණ්ඩායමක්ද ගමන් කරති.[13]

විහාරස්ථානයට ගමන් කිරීමෙන් පසු උපෝසථාගාරය වටා තෙවරක් පැදකුණු කර පෙරදිග දොරටුවෙන් උපෝසථාගාරයට ඇතුළු වෙති. එහිදී දොරටුව අසල රැඳී සිටින්නන්ට මුදල් කාසි විසි කිරීමක් කරන අතර දොරටුව අසල රැඳී සිටින මාර වෙස් ගත්තෙකු පරාජය කර සීමාවට ඇතුළු විය යුතුය. පෙරහැර සඳහා තරුණියන් විශාල පිරිසක් යොදගැනීමෙන් බැඳීම්වලින් තොරව සිද්ධාර්ථ කුමරු ගිහිගෙය හැරයාමද අශ්වයකු යොදගැනීමෙන් කන්ථක අසුපිට යෑමද මුදල් කාසි බෙදීමෙන් ආශාව තුරන් කිරීම ද මාරාවේශ පුද්ගලයා පරාද කිරීමෙන් බුද්ධත්වය අවබෝධ කිරීමද නිරූපිතය.[14]

මෙසේ පැවිදි දිවියට පත්වන කෙනෙකු උපසම්පද වන විට විසිවයස් සපිරීමට පෙර පාලි ප්‍රයෝග විභාග නමය සමත් වූවහොත් උන්වහන්සේගේ උපසම්පදාව රජතුමාගේ දයකත්වයෙන් මරකත මැණික් පටිමාසර උපෝසථාගාරයකදී සිදු කරන අතර ඒ සඳහා මහත් පෙරහැරක්ද සිදු කෙරේ.

ලංකා බෞද්ධ සංස්කෘතිය තුළ පැවිදි කිරීමේදී මෙතරම් විචිත්‍ර මහෝත්සවයක් නොපැවතියද උපසම්පද විනය කර්මයේදී සහ ඉන්පසුව මෙවැනි විචිත්‍රාංග රාශියක් පවතින බව ඉහත සඳහන් තොරතුරු සාක්ෂ්‍ය සපයයි.

II. කඨින පෙරහැර

වෙසක් පුරපසළොස්වක පොහෝ දිනයෙන් පසු ශ්‍රී ලාංකේය බෞද්ධ සමාජය තුළ සිදුවන ආගමික මුහුණුවර සහිත විචිත්‍රාංග අතර 'පෙරහැර' සුවිශේෂී වේ. වෙසක් පුරපසළොස්වක දිනය නිමිත්තෙන් තොරණ ප්‍රදර්ශන රටපුරා පැවැත්වෙන අතර පොසොන් පොහොය නිමිත්තෙන් රටපුරා විචිත්‍ර මිහිඳු පෙරහැර ක්‍රියාත්මක වේ. ලෝකප්‍රසිද්ධ, චිරාත් කාලයක පටන් ලංකා සංස්කෘතිය තුළ ක්‍රියාත්මක වන මහනුවර දළදා පෙරහැර ඇසළ මාසයේදී වීදි බසී. මෙම දෙපෝයට සමගාමීව ලංකාව තුළ දළදා පෙරහැර, මිහිඳු පෙරහැර, කතරගම පෙරහැර, මහියංගණ පෙරහැර, මුතියංගණ පෙරහැර, දෙවිනුවර පෙරහැර ආදි වශයෙන් පෙරහැරවල් රාශියක් ක්‍රියාත්මක වේ.

ලාංකේය බෞද්ධ සංස්කෘතිය තුළ පැවැත්වෙන අතිශය විචිත්‍ර පෙරහැරවල් අතර 'කඨින පෙරහැර' සුවිශේෂී වන්නේ සම්බුද්ධ ශාසනයේ චිරස්ථිතිය පිණිස වෙනුවෙන් සිදුවන පෙරහැරක් වීම නිසාවෙන් සහ ලංකාවේ සෑම විහාරස්ථානයකම කිසිදු වෙනසකින් තොරව සිදුවන එකම පෙරහැර වීම නිසාවෙනි. මහින්දගමනයෙන් පසුව ලක්දිව කඨින පූජාව නොකඩවාම සිදුවුව ද උපසම්පදාව නොමැතිවීමත් සමග කඨින පූජාවද අතුරුදහන් විය. එය නැවත ආරම්භ වන්නේ මහනුවර යුගයේදී සරණංකර හිමියන් තායිලන්තයෙන් උපසම්පදාව ගෙන්වාගෙන ලක්දිව බුදුසසුන ස්ථාපිත කිරීමෙන් පසුවය. මෙයින් පසු කඨින් පූජෝත්සවය පමණක් නොව කඨින පෙරහැර සංකල්පය ද එයට එකතු විය. ඒ අනුව 1753 ඔක්තෝම්බර් මස එළඹුණු වප් මාසයේදී දෙවන විමලධර්මසූරිය රජු විසින් රාජකීය කඨින පෙරහැරක් පවත්වා තිබේ. එහිදී සරසන ලද මඟුලැතුන් තිදෙනෙකු පිට රන් සිවි ගෙවල් තුනක් නිර්මාණය කර එහි ද සුදුඅශ්වයන් යෙදූ අලංකාර රථ දෙකක් නිමවා එහිද කඨින සිවුරු තැන්පත් කර අලංකාර පෙරහැරකින් වඩමවා ගෙන විත් ශ්‍රී දළදා වහන්සේට කඨින චීවරයක්ද

දසි දස, ඇත් අස්, ගව මහීෂාදියද රන්, රිදී, මුතු, මැණික් ආදියෙන් නිමවන ලද පාත්‍ර, දලුමුර තට්ටු, කිල්ලෝට, දත්කටු, නියකටු, කර කතුරු, කැති, උදලු, වෑ, පොරෝ, කබලි, දණ්ඩාසන, බණ වසුන්, තිර වියන්, ඇතිරිලි, කොට්ටා මාවුලා ආදියද පූජා කළේය.[15]

කඨින යන්නෙහි අදහස කර්කශ, දෘඩ යන්නයි.[16] වෙනත් කුසල කර්මවලට වඩා බලවත්, ස්ථිරසාර කුසලකර්මය වන්නේ කඨින පූජාවයි. එබැවින් කඨින චීවරය වැඩමවීම සඳහා සංවිධානය වන පෙරහැර මහත් උත්සවශ්‍රීයෙන් සිදුකෙරේ. වාද්‍ය, නාට්‍ය කණ්ඩායම්, අලිඇතුන් මෙන්ම විවිධ සංස්කෘතිකාංග කඨින පෙරහැරක සමුපේත වන්නේ එබැවිනි. එසේම ගමක සාමූහිකත්වය, සංයමය හා සදචාරය විදහාපාන කදිම අවස්ථාවක් ලෙසද කඨින පෙරහැර හැඳින්විය හැකිය. සෙසු පෙරහැරවල් වීදි සංචාරය කෙරෙන්නේ රාත්‍රියේදී හෝ දහවල් කාලයේදීය. එහෙත් කඨින පෙරහැර ගමනාරම්භ කරන්නේ අරුණෝද්ගමනයට පැය කිහිපයකට පූර්වයෙනි. එබැවින් සැමදෙනාම ඉතාමත් ප්‍රබෝධයෙන් එයට සහභාගි වන අතර නැවුම් මල්වල සුවඳ හා ගස්වැල්වල මඳ සිසිලස පෙරහැරෙහි ගමන් කරන්නන්ගේ ගත සිත නිවා සැනසීමට පත්කරයි. සාම්ප්‍රදයික නැටුම්, ගැයුම්, වැයුම් ආදීයෙන් යුක්තව කඨින පෙරහැර ගොදුරු ගමෙහි වීදි සරන විට එහි බෙරහඬ හා සාධුනාදය ශ්‍රවණයෙන් පිබිදෙන ජනීජනයා කඨින චීවරයට අතගසන්නේ මහත් ශ්‍රද්ධාවෙනි.

තුනුරුවන් කෙරෙහි සිදුවන කවර පෙරහැරකට සහභාගි වුව ද සහභාගි වීමෙන් කුසලානිශංසයක් සිදුවුව ද කඨින පෙරහැරට සහභාගි වීමෙන් පදවීථිහාර නම් සුවිශේෂී කුසලයක් සිදුකර ගත හැකිය. එනම් කඨින චීවරය රැගත් පෙරහැරෙහි තබන තබන පියවරයක් පාසා වෙන වෙනම ආනිශංස ඉපදවීමයි.[17] එබැවින් ශාරීරික වශයෙන් අබල දුබලතා පවතින මහලු මිනිස්සු පවා තම දුබලතාවන් අමතක කර කඨින පෙරහැරට සහභාගි වීමට උත්සාහ දරති.

කඨින පෙරහැරකදී කඨින චීවරයට අමතරව විහාරස්ථානයේ වැඩසිටින භික්ෂූන්ට අවශ්‍ය කුදු මහත් පූජා භාණ්ඩ ආදිය රැගෙන යති. කඨින චීවරය සහිත පෙරහැර කොස්කොළයේ නැට්ට පෙනෙන අවස්ථාව වන විට විහාරස්ථානයට පැමිණිය යුතු බව ජනවහරේ පවතින අදහසයි.[18]

සංස්කෘතික සම්මිශ්‍රණය හේතුවෙන් උපසම්පද පෙරහැර මෙන් ම කඨින පෙරහැර සම්බන්ධයෙන් ද තායි, ලංකා සංස්කෘතිය තුළ සමවිෂමතාවන් පැනෙයි. තායිලන්තයේ පැවැත්වෙන කඨින පූජෝත්සව රාජකීය කඨින පූජෝත්සව, අර්ධ රාජකීය කඨින පූජෝත්සව, සාමාන්‍ය කඨින පූජෝත්සව[19] වශයෙන් කොටස් තුනකට බෙදේ. පහත දක්වෙන්නේ තායිලන්තයේ රාජකීය පෙරහැරක අංග ලක්ෂණය.

1. රන්වතින් සැරසී, යුද සියම් තොප්පි ලා, කඩු පැළඳ, කොඩි අතින් ගෙන ඇතුන් පිටින් ගිය හමුදවය
2. එසේම සැරසී අසුන් පිට ගිය හමුදව
3. එසේම සැරසී රන්කම් කළ කටු පලඟ ගත් හමුදව
4. එසේම සැරසී දුනු හියවුරු ගත් හමුදව
5. එසේම සැරසී තුවක්කු ගත් හමුදව
6. එසේම සැරසී නානා ආයුධ ගත් හමුදව
7. එසේම සැරසී රන් මිටි සහිත ධජ පතාක ගත් හමුදව
8. එසේම සැරසී මුගුරු ගත් මල්ලව සේනාව
9. එසේම සැරසී රිදී කොපු සහිත කඩු ගත් සේනාව
10. එසේම සැරසී රන් සුර යෙදූ කොපු සහිත කඩු ගත් සේනාව
11. එසේම සැරසී නාගසින්නම්, පුරම්පේත්තු, කොම්බු, හොරණෑ තන්තිරි වීණා, අයොම තාලම්, ඩැක්කි, බෙර, තලි වයමින් ගිය සේනාව
12. මැනවින් සරසා කන්වල චාමර නැංවූ ඇතුන් දෙදෙනෙකු පිට රන්සිවි ගෙවල් නංවා එහි ගමන් කළ ඇමතිවරුන් දෙපළක් රන් තට්ටුවක තබා ගෙන පටසිවුරු වැඩමවීම, ඇතුන් දෙදෙනා දෙපස පිරිවර ඇතුන් දෙදෙනා බැගින් යන අතර උන් පිට සදෙනෙක් දෙපසින් කොඩි, සේසත්, පලිස් දරාගෙන යාම
    I. එසේම සැරසූ ඇතකු පිට අමාත්‍යයකු ශ්‍රමණ පරිෂ්කාර ගෙන යාම
    II. එම ඇමතිවරුන්ගේ කඩු, රිදී බුලත් තට්ටු ගෙන මාල පදක්කම්, රන් වළලු පැලඳ රන් පිළියෙන් සැරසී ඇතින්නන් පිට ගමන් ගත් දරුවන්

III. පංචායුධ ගත් බිමින් ගිය සේනාව

13. සිරුර වැසෙන සේ මල් ආදියෙන් සරසන ලද ඇතකු පිට රන්සිවි ගෙයක් නංවා ඒ මත ගමන් ගත් සිවුරු කට්ටල හා පරිෂ්කාර ගත් ඇමතියෙක්, ඒ ඇතා දෙපස ඇතින්නන් දෙදෙනෙකු පිට නැගී සේසත්, පලිස්, කොඩි ගත් සදෙනෙකු හා පසුපසින් ගිය ඇමතියාගේ ආයුධාදිය ගත් දරුවන් හා ඔහුගේ පංචායුධ සන්නද්ධ සේනාව

14. පේළි ඇද නොවන සේ ලනු අල්වා ගමන් කළ කොඩි ගත් සේනාව

15. ඇතුළු වාසල වැඩ පණිවුඩ සාදන මහ ඇමතිවරු දෙදෙනෙකු ගමන් ගත් පෙරහැර (මොවුහු සිවුරු හා පිරිකර සමග ඇතුන් පිට ගියහ)

16. රන් මඟුල් කඩු තේවකරා මන්ත්‍රීවරු සහිත පෙරහැර

17. මුළු රත්නාධූර නායක දෙදෙනෙකු සහිත පෙරහැර

18. බුලත් වඩන නායක ඇමතිවරු දෙදෙනකු සහිත පෙරහැර

19. අරමුදලේ වැඩ සාධන ඇමතිවරු දෙදෙනකු සහිත පෙරහැර

20. මහාඕරක නායක දෙටු ඇමතිවරු දෙදෙනකු සහිත පෙරහැර

21. ඇත්ධූර නායක දෙටු ඇමතිවරු දෙදෙනකු සහිත පෙරහැර

22. අස්මුළු නායක දෙටු ඇමතිවරු දෙදෙනකු සහිත පෙරහැර

23. ඖෂධ බෙහෙත් ධූර දෙටු ඇමති දෙදෙනකු සහිත පෙරහැර

24. සප්තවිධ ධාන්‍ය ජ්‍යෙෂ්ඨ ඇමතිවරු දෙදෙනකු සහිත පෙරහැර

25. සිවුරු කට්ටල, ශ්‍රමණ පරිෂ්කාර, දානෝපකරණ ඉස තබාගෙන ගිය නුවර වැසි උපාසක උපාසිකාවරු සහිත පෙරහැර

26. මල්ලව බලැතුන් ලවා ඔසොවාගෙන යන ලද ඇත් දළ ගරාදි හා රන්කම් කොට මුතු අමුණා කළ සතරැස් ඇඳක් වැනි අසුනක් මත නැගී ගිය දෙවෙනි රජ්ජුරු දෙදෙනකු හා ඔවුන් පිරිවරා සේසත් දහසක් ගත් පිරිස සහ යුවරජවරුන්ගේ පංචායුධ ගත් සේනා සහිත පෙරහැර

27. අනර්ඝ ආසනයක නැගී බලවතුන් ලවා ඔසවාගෙන යන ලද සියමේ සියලු කටයුතු සාධනයට නිසි මහා ජ්‍යෙෂ්ඨ මන්ත්‍රී යුවරාජයන් ගමන් ගත් පෙරහැර ඔහු සඳහා සේසත් පහක් ඔසවාගෙන යනු ලැබූ අතර ඔහුගේ සේනාව පසු පස ගියහ.

28. මේ අයුරින් ම දෙවෙනි යුවරජු ගිය පෙරහැර

29. මංගල හස්තිරාජයා ගමන් ගත් පෙරහැරː සියලු හස්ත්‍යාලංකාරයෙන් හා රන්කමින් සරසනු ලැබූ තඹ පැ ගත් මඟුලැතු (සුදු ඇතා) දෙපසින් සේසත් අටක්ද කොඩි අටක්ද උගේ ආහාරය සඳහා කැවුම්, පෙවුම්, පොතු හළ උක්, වැල වරකාදිය පිරවූ රන් තට්ටු අටක්ද ගත් පිරිසක් හා පිරිවර අලි ඇත්තු ද අලි පිට නැගි හමුදවක් ද ගමන් කළහ.[20]

රජුගේ ප්‍රධානත්වයෙන් සිදුවන කඨින මහෝත්සව මෙලෙස අතිඋත්කර්ෂවත් ලෙස පැවැත්වුවද සාමාන්‍ය කඨින උත්සව ලංකාවේ මෙන් සාමාන්‍ය පරිදි සිදුවේ. ගම්වැසියන් විසින් එකතු කරගන්නා ලද කඨින චීවරය ප්‍රමුඛ පූජා භාණ්ඩ රැගෙන නැටුම්, ගැයුම්, වැයුම් සහිත පෙරහැරකින් උදෑසන විහාරස්ථානයට යන පිරිස කඨින චීවරය පූජා කොට කඨිනාශංස දේශනාවද ශ්‍රවණය කර පෙරළා නිවෙස් බලා පිටත් වෙති. ලක්දිව තායිලන්තයේ මෙන් රාජකීය හෝ අර්ධ රාජකීය කඨිනෝත්සව නොපැනෙන අතර සාමාන්‍ය කඨිනෝත්සවයක් පැවැත්වේ.

III. පිළිගැනීම් උත්සව හා සම්බන්ධ පෙරහැර

අතීතයේ පටන්ම භික්ෂූන් වහන්සේ උදෙසා රජය විසින් හෝ භික්ෂු සංස්ථාව විසින් විවිධ තනතුරු ප්‍රදානය සිදු විය. පොළොන්නරු යුගයේදී දිඹුලාගල මහා කාශ්‍යප හිමියෝ සංඝරාජ පදවියෙන් පිදුම් ලැබූහ. එසේම පූජාවලී ග්‍රන්ථය රචනා වීමෙන් පසු එම ග්‍රන්ථ ඇතු පිට තබා පෙරහැරකින් රැගෙන යමින් ගරු බුහුමනට පාත්‍ර වූ බව ජනවහරේ සඳහන් වේ. එහිදී ග්‍රන්ථය පමණක් නොව ග්‍රන්ථ කර්තෘද එලෙස සම්මානයට පාත්‍ර වන්නට ඇතැයි උපකල්පනය කළ හැකිය. උපසම්පදාව පිහිටුවා බුද්ධ ශාසනය සුරක්ෂිත කිරීමෙන් අනතුරුව රාජසිංහ රජු සරණංකර සංඝරාජ හිමියන්ට වටාපත් පිළිගන්වා සංඝරාජ පදවිය පිරිනැමූ බව සංඝරාජ සාධුචරියාවේ සඳහන් වේ.[21] මෙසේ භික්ෂූන් වහන්සේට තනතුරු ලබාදීමේ ප්‍රවණතාවද බහුල වශයෙන් ඇති වී තිබෙන්නේ මහනුවර යුගයෙන් පසුවය.

වර්තමානයේදීද මහානායක, අධිකරණ සංඝනායක, මහෝපාධ්‍යාය, දිශාප්‍රධාන සංඝනායක, පළාත් නායක ආදි තනතුරු ප්‍රදනයන් භික්ෂු සංස්ථාව විසින් ලබා දෙනු ලැබේ. එසේම රජය විසින්ද ඇතැම් අවස්ථාවලදී මෙවැනි තනතුරු ප්‍රදනයන් ලබා දෙනු ලැබේ. තායිලන්තය, මැලේසියාව, තායිවානය, සිංගප්පූරුව, බුරුමය වැනි රටවල්ද සුවිශේෂී භික්ෂු චරිත ඒ ඒ රටවලට වඩම්මවා ගරුබුහුමන් දක්වා විවිධ තනතුරු ප්‍රදනයන් භික්ෂූන්ට ලබා දේ. අග්ගමහාපණ්ඩිත උපාධිය එවැනි ගරුතනතුරකි. බලංගොඩ ආනන්ද මෛත්‍රිය, පොත්තේවෙල පඤ්ඤසාර, නාපාන පේමසිරි, දවුල්දෙණ ඥනිස්සර වැනි භික්ෂූන් වහන්සේ මෑත කාලයේදී අග්ගමහා පණ්ඩිත පදවියෙන් පිදුම් ලැබූහ.

පදවිප්‍රාප්ත භික්ෂූන් වහන්සේ විචිත්‍රාංග පෙරහැරකින් පිළිගැනීමේ චාරිත්‍රයක් ද මෑත කාලීනව විහාරවාසී භික්ෂූන් වහන්සේ සහ දයකදයිකාවන්ගේ ප්‍රධානත්වයෙන් සිදුවේ. එහිදී උපසම්පද පෙරහැරක මෙන් නැටුම්, වැයුම් සහිත විවිධ සංස්කෘතිකාංගවලින් මෙකී පෙරහැරවල් විචිත්‍රවත් වේ. ඇතැම් අවස්ථාවලදී අලිඇතුන් පවා මෙවැනි පෙරහැරක දකගත හැකිය. අලංකාරවත්ව සැරසූ රථයක හෝ සේසත් සහිතව පයට පාවඩ හා හිසට උඩුවියන් සහිතව පාගමනින් හෝ එම භික්ෂූන් වහන්සේ වැඩමවෙති. හේවිසි හොරණෑ, තූර්ය නාද පෙරදූරිව ධජ, සේසත්ධාරීන්, මල් රැගත් පිරිස්, මල් බයිසිකල්කරුවන් මෙන්ම ඇතැම් අවස්ථාවලදී අලිඇතුන්ද මෙවැනි පෙරහැරක ඇතුළත් වෙති. විහාරස්ථානයේ සහ දයකදයිකාවන්ගේ පසුබිම මත පෙරහැරෙහි සංස්කෘතිකාංගවල බාහුල්‍යය තීරණය වේ. රටක රජු පෙරහැරකින් කැඳවාගෙන එන්නාක් බඳු හැඟීමකින් සැදූහැවත් දයකදයිකාවෝ තනතුරුලාභී භික්ෂුව වඩම්මවාගෙන එති.

IV. ආදහන පෙරහැර

බුදුරජාණන් වහන්සේ පිරිනිවන් පෑමෙන් පසු උන්වහන්සේගේ ශ්‍රී දේහය සුවඳ පැනින් නහවා රන්දෙනක බහා නැටුමෙන්, වාදනයෙන්, මල්වලින් පුජෝපහාර දක්වමින් මල්ල රජදරුවන්ගේ මුකුට නම් සෑය දක්වා ගමන් ගත් බව මහා පරිනිබ්බාණ සූත්‍රයේ සඳහන් වේ.[22] සැරියුත්, මුගලන් මහරහතන් වහන්සේ දෙනම පිරිනිවන් පෑ අවස්ථාවේ බුදුරජාණන් වහන්සේ රාජ්‍යානුග්‍රහය සහිතව ආදහන

පූජෝත්සවය පැවැත්වූහ. වර්තමානයේදී භික්ෂූන් වහන්සේ නමක් අපවත්වීමෙන් පසුව ආදහන පෙරහැරක් පැවැත්වීම වේ. එහිදී අපවත් වූ භික්ෂූන් වහන්සේගේ ශ්‍රී දේහය විසිතුරු රථයක තැන්පත් කර ගම වටා පෙරහැරකින් රැගෙන ගොස් අවසන ගිහි-පැවිදි දෙපාර්ශ්වයේම ගරු බුහුමන් මැද චිතකයට නැංවේ. මෙම පෙරහැර සඳහා සෙසු පෙරහැරවල මෙන් විචිත්‍රාංග ඇතුළත් නොවන අතර සංස්කෘතිකාංගයක් වශයෙන් බෙරවාදක කණ්ඩායම් පමණක් ඇතුළත් වේ. ඔවුන් අතින් වාදනය වන්නේ ද විචිත්‍ර බෙරපද නොව අසන්නන් තුළ සංවේගයක් ජනිත වන ආකාරයේ බෙරපදය. ආදහන පෙරහැරකදී ඉදිරියෙන්ම මෙකී බෙරවාදකයන් ගමන් කරන අතර දෙවනුව භික්ෂූන් වහන්සේද සේසත් රැගත් පිරිසද එයට පසුව දේහයට ඉදිරියෙන් අපවත් වූ භික්ෂුවගේ ශිෂ්‍ය භික්ෂූන් වහන්සේ ද ගමන් කරති. අනතුරුව ශ්‍රී දේහය තැන්පත් කරන ලද රථය ගමන් කෙරේ. එයට පසුව පොරි භාජන රැගත් කිහිප දෙනෙක් දේහයට පොරි ඉසිමින් ගමන් කරති. දේහයට පසුවද ඇතැම් විට භික්ෂූන් වහන්සේලා ගමන් කරන අතර අවසානයේ ගිහි දයකදයිකාවෝ ගමන් කරති. මෙවැනි පෙරහැරක පවතින චාරිත්‍ර වාරිත්‍ර ප්‍රදේශානුකූලව වෙනස් වේ.

ආදහන පෙරහැරකදී ඇතැම් අවස්ථාවලදී දේහය සුදුඇතිරිලි මතින් හෝ රතු පලස් මතින් වැඩම කරවීම සිදුවේ. රතු පලසක් මතින් දේහය වැඩම වන්නේ රාජ්‍යානුග්‍රහය ඇතිව සිදුවන ආදහන උත්සවයකදීය. එසේම දේහය තැන්පත් කරන රථයද ආදහන පෙරහැරකට ගැළපෙන අන්දමින් විචිත්‍රවත් ලෙස සැරසීම සිදු කෙරේ. භික්ෂුවක් වෙනුවෙන් සිදුකරන අවසන් පෙරහැර වශයෙන් මෙය අතිශය ගෞරවයෙන් මෙන්ම ගම්භීරත්වයකින් යුක්තව දකින්නන් තුළ සංවේගයක් ජනිත වන ආකාරයෙන් සිදුවේ. එබැවින් ආදහන පෙරහැරකදී සෙසු පෙරහැරවලදී මෙන් පොදුජනයා ආනන්දයකට පත් නොකෙරේ.

V. විහාරස්ථාන කේන්ද්‍රීයව සිදුවන වෙනත් පෙරහැර මංගල්‍යයන්

බුද්ධ වන්දනය, බෝධි වන්දනය, චෛත්‍ය වන්දනය ආදී කිසියම් පූජෝත්සවයක් වෙනුවෙන් නිශ්චිත ස්ථානයක සිටි ඕලු, නෙළුම්, මානෙල්, සල් ආදී විවිධ මල් වර්ග රැගත් උපාසක

උපාසිකාවන් බෞද්ධ ධජ පතාක සහ සේසත් පෙරටු කොට පෙළ ගැසී වන්දනයට යෑම මල් පෙරහැර වේ.

හක්මන, පොත්තේවෙල ජිනරාජ මහා පිරිවෙන කේන්ද්‍රීයව සිදු වූ පෙරහැරක් ලෙස දන් පෙරහැර හැඳින්විය හැකිය. ලංකාව තුළ ක්‍රියාත්මක වන පෙරහැරවලට වඩා හාත්පසින්ම වෙනස් අයුරකින් මෙම පෙරහැර ක්‍රියාත්මක වී තිබේ. විහාරස්ථානවාසී භික්ෂූන් වහන්සේලාට දානය භාරගත් දායක දායිකාවෝ තමන් විසින් ශ්‍රද්ධාවෙන් සකසා ගත් දානය භාජනවල තැන්පත් කර හිසමත තබාගෙන ස්වකීය ගම්වල සිට සාධුකාර පවත්වමින් හේවිසි හොරණෑ ශබ්ද පූජාවන් පෙරටු කොටගෙන විහාරස්ථානය බලා පැමිණෙති. මේ සඳහා දානය භාරගත් දායකදායිකාවෝ සිය ඥාතීන් සහ පිරිවර එකතු පහදු කරගෙන පෙළ ගැසී විහාරස්ථානයට පැමිණෙති.

අභිනවයෙන් ඉදි කරන විහාරස්ථානවල නව පිළිම වහන්සේලා හා බෝධි අංකුර ස්ථාපනය කිරීමේදී තදීය පූජා වස්තූන් පෙරහැරකින් වැඩමවීමේදී උක්ත පෙරහැරවල මෙන් හේවිසි, හොරණෑ මධ්‍යයේ වැඩමවීම සිදුවේ. ඇතැම් අවස්ථාවලදී නැටුම් කණ්ඩායම්ද මේ සඳහා යොදා ගනිති. එසේම ඉහත දැක්වූ ආකාරයට විවිධ මල් වර්ග අතින් ගත් උපාසක උපාසිකාවෝද මේ සඳහා එක්වෙති. මෙවැනි පෙරහැරවල් භික්ෂූන් වහන්සේ උදෙසා ක්‍රියාත්මක නොවුණද භික්ෂූන්ගේ අවවාද අනුශාසනා මත සිදුවන බැවින් මෙහිලා සාකච්ඡාවට ලක් කරන ලදී.

දුමින්දගමනයෙන් පසුව එයට ගරු බුහුමන් දැක්වීමක් ලෙස ආරම්භ වූ පෙරහැර සංකල්පය දළදාගමනයෙන් පසු වඩා වර්ධනීය තත්ත්වයකට පත්විය. විචිත්‍ර නැටුම්, ගැයුම්, වැයුම්වලින් සමන්විත වූ පෙරහැර ප්‍රේක්ෂක සිත් සිත් පිනවන්නක් විය. බුදුරජාණන් වහන්සේ හා සම්බන්ධ පාරිභෝගික, ශාරීරික ධාතූන් වහන්සේලාට සත්කාර, සම්මාන කරන මහෝත්සවයක් වශයෙන් පෙරහැර ආරම්භ වුවද පසුකාලීනව එහි ආරම්මණයන් වෙනස් වී වන්දනීයත්වයෙන් සිදු කළ යුතු සැම කාර්යයක් උදෙසාම පෙරහැර සම්බන්ධ විය. වෙසක්, පොසොන්, ඇසළ මාසවල පැවැත්වෙන ප්‍රධාන පෙරහැරවලට අමතරව ලංකාවේ සැම විහාරස්ථානයකම පාහේ වසරකට අවම වශයෙන් පෙරහැරවල් තුන හතරක් පැවැත්වීමෙන් ඉහත ප්‍රස්තුතය මනාව ප්‍රත්‍යක්ෂ වේ.

ආන්තික සටහන්

1 **සුමංගල ශබ්දකෝෂය.** (සංස්.). වැලිවිටියේ සෝරත හිමි, (කොළඹ: එස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ, 1999), 640 පිටුව.

2 කඹුරුගමුවේ වජිර හිමි, **දළදා ඉතිහාසය හා සංස්කෘතිය.** (කොළඹ: එස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ, 2008), 406 පිටුව.

3 එම.

4 එම, 408 පිටුව.

5 එම.

6 බලන්ගොඩ ආනන්ද මෛත්‍රිය හිමි, **පාහ්සි එත් හුං යුං දෙනමගේ ගමන් විත්ති.** (මහරගම: සමන් ප්‍රකාශකයෝ, 1958), 36 පිටුව.

7 පොල්වත්තේ බුද්ධදත්ත හිමි, **හියුංසියෑං ශ්‍රමණ වෘත්තාන්තය.** (මරදන: ඕ ඩැනියෙල් සිල්වා, 1952), 167 පිටුව.

8 **මහා වංශය.** පොල්වත්තේ බුද්ධදත්ත හිමි, (කොළඹ: එම්.ඩී. ගුණසේන සහ සමාගම, 1959), 24-25 ගාථා.

9 එම, 97 ගාථාව.

10 "යන්නූනාහං භික්ඛූණං අනුජානෙය්‍යං තුම්හෙවදනි භික්ඛවේ තාසු තාසු දිසාසු තෙසු තෙසු ජනපදෙසු පබ්බාජෙථ උපසම්පාදෙථ" **මහාවග්ග 1.** බු:ජ:මු: 44 පිටුව.

11 **සමන්තපාසාදික 1.** හේ:මු: 171 පිටුව.

12 වල්පොල රාහුල හිමි, **ලක්දිව බුදුසමයේ ඉතිහාසය.** (කොළඹ: ගුණසේන සහ සමාගම, 1989), 278 පිටුව.

13 බෝයගම විමලසිරි හිමි, **තායිලන්ත බෞද්ධ සංස්කෘතිය.** (කොළඹ: ඇම්.ඩී. ගුණසේන සහ සමාගම, 1970), 76 පිටුව.

14 එම.

15 පී.බී. මීගස්කුඹුර, ජී. හේමපාල විජේවර්ධන, **සියම්-ශ්‍රී ලංකා ආගමික සම්බන්ධතා (18 වන සියවස).** (කොළඹ: ප්‍රදීප ප්‍රකාශකයෝ, 1993), 76-77 පිටු.

ශ්‍රී ලංකා භික්ෂු විශ්වවිද්‍යාලය
02 OCT 2015

[16] **සුමංගල ශබ්දකෝෂය.** වැලිවිටියේ සෝරත හිමි, (කොළඹ: එස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ, 1999), 220 පිටුව.

[17] වටගෙදර විමලබුද්ධි හිමි, **කඨින චීවර පූජාව අනොතත්තවිල හා කඨිනානිශංස වර්ණනාව**. (දෙහිවල: බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය, 2006), 145 පිටුව.

[18] එම, 123 පිටුව.

[19] විමලසිරි හිමි, එම, (1970), 144 පිටුව.

[20] මීගස්කුඹුර, එම, (1993), 28-30 පිටු.

[21] **සංඝරාජ සාධු චරියාව.** (සංස්.). සුචරිත ගම්ලත්, ඊ.ඒ. වික්‍රමසිංහල, (කොළඹ: එස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ, 1996), 38 පිටුව.

[22] "මයං භගවතො සරීරං නච්චෙහි ගීතෙහි වාදිතෙහි මාලෙහි ගන්ධෙහි සක්කරොන්තා ගරුකාරොන්තා මානෙන්තා පූජෙන්තා උත්තරෙන උත්තරං නගරස්ස හරිත්වා උත්තරෙන ද්වාරෙන නගරං පවෙසෙත්වා, මජ්ඣෙන මජ්ඣං නගරස්ස හරිත්වා, පුරත්ථිමෙන ද්වාරෙන නික්ඛාමෙත්වා, පුරත්ථිමතො නගරස්ස මකුටබන්ධනං නාම මල්ලානං චේතියං ..." **දීඝනිකාය.** බු.ජ.ත්‍රි.මු. (නැදිමාල: බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය, 2006), 252 පිටුව.